

Sygn. akt: I C 478/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2022 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Wojciech Waclaw
-----------------	------------------------

po rozpoznaniu w dniu 4 listopada 2022 r. w Olsztynie

na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 148¹ kpc

sprawy z **powództwa K. T.**

przeciwko J. S. (1), J. S. (2)

o zapłatę

I oddala powództwo co do pozwanego J. S. (1);

II zasądza od pozwanej J. S. (2) na rzecz powoda K. T. kwotę 18 000,- zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 17 lutego 2021 r. do dnia zapłaty z tym zastrzeżeniem, że pozwana ma prawo powoływać się w toku egzekucji na ograniczenie jej odpowiedzialności do:

- własności nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny położony w m. S. przy ul. (...), dla której to założona i prowadzona jest w Sądzie Rejonowym (...) księga wieczysta KW (...) - do kwoty hipoteki wpisanej na rzecz powoda;

- własności nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny położony w m. S. przy ul. (...), dla której to założona i prowadzona jest w Sądzie Rejonowym (...) księga wieczysta KW (...) - do kwoty hipoteki wpisanej na rzecz powoda;

- własności nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny położony w m. S. przy ul. (...), dla której to założona i prowadzona jest w Sądzie Rejonowym (...) księga wieczysta KW (...) - do kwoty hipoteki wpisanej na rzecz powoda,

z tym ustaleniem, że spełnienie świadczenia przez pozwanego J. S. (1) w ramach jego osobistej odpowiedzialności wynikającej z treści aktu notarialnego z dnia 3 12 2018 r zawartego w Kancelarii Notarialnej D. F. za nr rep. (...) zwalnia pozwaną do wysokości każdorazowo dokonanej spłaty;

III oddala powództwo co do pozwanej w pozostałej części;

IV nie obciąża pozwanej kosztami procesu na rzecz powódki.

I C 478/22

UZASADNIENIE

Powód K. T. wniósł o zasądzenie nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym od Pozwanych kwoty 87.000,00zł tytułem należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 4 czerwca 2019 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że pozwani ponoszą odpowiedzialność in solidum, tzn. spełnienie świadczenia przez jednego z pozwanych zwalnia pozostałych do wysokości dokonanej wpłaty oraz z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej ad.2 tj. J. S. (2) do nieruchomości stanowiących:

1. Lokal mieszkalny oznaczony numerem (...)położony w miejscowości S. przy ul. (...) pod nr (...), objęty KW nr (...);
2. Lokal mieszkalny oznaczony numerem (...) położony w miejscowości S. przy ul. (...) pod nr (...) objęty KW nr (...);
3. Lokal mieszkalny oznaczony nr (...) położony w miejscowości S. przy ul. (...) pod numerem (...) objęty KW nr (...).

- do wartości ustanowionych na rzecz Powoda hipotek.

Jako podstawę swego roszczenia powód wskazał umowę pożyczki jaka została zawarta dnia 3 grudnia 2018r. pomiędzy nim a pozwanym J. S. (1).

Na podstawie wskazanej umowy pozwany otrzymał określoną w umowie kwotę pieniędzy i zobowiązał się do jej zwrotu do dnia 3 czerwca 2019 r.

Zabezpieczeniem umowy były, zawarte w akcie notarialnym Repertorium A nr (...) zawartym przed notariuszem D. S. w B., oświadczenie o poddaniu się egzekucji i oświadczenie o ustanowieniu hipotek na rzecz powoda.

Tak też we wskazanym akcie notarialnym w celu zabezpieczenia spłaty udzielonej pozwanemu pożyczki na rzecz Powoda ustanowiono na lokalach wskazanych w żądaniu pozwu hipotekę umowną łączną do kwoty 180.000,00 na zabezpieczenie wszelkich wierzytelności wynikających z umowy pożyczki z dnia 3 grudnia 2019 r.,tj.:

1. wierzytelności oznaczonej w wysokości 87.000,00zł
2. nieoznaczonych, przysługujących wierzytelności z tytułu:
 - a) odsetek maksymalnych za opóźnienie w spłacie pożyczki;
 - b) przyznanych kosztów postępowania sądowego lub egzekucyjnego związanych z dochodzeniem roszczeń z tytułu ustanowionego zabezpieczenia hipotecznego;
 - c) roszczeń o naprawienie szkód wynikających z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań wynikających z umowy pożyczki.

W oparciu o powyższy akt notarialny, w działach IV ksiąg wieczystych nr (...) prowadzonych dla nieruchomości stanowiących własność pozwanej, wpisano rzeczone hipoteki umowne, przez co pozwana J. S. (2) stała się dłużnikiem rzeczowym strony powodowej.

Z tytułu ustanowienia na rzecz strony powodowej hipotek umownych na

nieruchomościach stanowiących własność pozwanej, przyjęła ona na siebie wobec

powoda odpowiedzialność rzeczową za dług ciążyący na J. S. (1) z tytułu udzielonej mu pożyczki, zatem in solidum z dłużnikiem głównym

odpowiada wobec strony powodowej za spłatę pożyczki.

W związku z faktem, iż pożyczkobiorca w wymaganym terminie nie spłacił pożyczki, pożyczkodawca wezwał pozwanego do zapłaty, lecz bezskutecznie, wobec czego pozew stał się konieczny.

Sąd uznał, iż brak jest podstaw do wydania nakazu zapłaty zgodnie z żądaniem, wobec czego skierował sprawę do postępowania zwykłego.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł „o uznanie pozwu za bezzasadny”.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany podniósł, iż mając kłopoty finansowe wziął pod zastaw pożyczkę w lombardzie w B. i przedmiotem zastawu było (...) należące do matki pozwanego – pozwanej J. S. (2).

O zastawie auta pozwana nic nie wiedziała, zaś pozwany pożyczył wówczas 25 000 zł. Wszystko to było uzgadniane z powodem, ponieważ to on decydował o wysokości pożyczki i o warunkach jej spłaty.

Pozwany uzgodnił z powodem, że nadal może jeździć samochodem i spłacał pożyczkę w różnych terminach oraz w różnych wysokościach, przy czym razem spłacił kwotę 17 540 zł. Wtedy powód dowiedział się, że pozwany posiada dom z działką, w związku z czym powód zaczął naciskać, aby pozwany zastawił je na poczet odsetek, a powód „dołoży” mu jeszcze jakąś kwotę.

Początkowo pozwany nie zgodził się na to, ponieważ dom i działka należały do pozwanej J. S. (2), jednak po naciskach i presji jaka była nań wywierana w związku z posiadaniem długiem pozwany postanowił porozmawiać z matką, która poznawszy trudną sytuację w jakiej się pozwany znalazł i bojąc się o życie i zdrowie pozwanego oraz jego rodziny udzieliła pozwanemu pełnomocnictwa.

Pozwany poinformował powoda o powyższym i ostatecznie umówiony został termin u notariusza w B.. Przed tym spotkaniem - przed biurem notariusza – pozwany z powodem uzgodnili, że kwota pożyczki to będzie 87 000 zł z czego odsetki, które powód naliczył wraz z długiem wyniosły 70 000 zł, wobec czego „do ręki” pozwany miał otrzymać gotówkę w wysokości 17 000 zł, z czego od razu zapłacił dwie raty w kwocie 5 000 zł lub 6 000 zł.

Po dwóch miesiącach od tego czasu pozwany nie miał na kolejną ratę, ponieważ był w separacji z żoną, oprócz tego nie miał pracy, nie zarabiał i nie miał z czego spłacać zaciągniętego długu.

Po jakimś czasie powód oddał sprawę do komornika, aby zlicytować dom i działkę położone w S.. Pozwany w tej sytuacji „odwołał się do Sądu Rejonowego w Bartoszycach na czynności Komornika M. G. ((...)), który w dniu 18 grudnia 2020 r. oddalił powództwo” ponieważ pozwana J. S. (2) będąca właścicielką tych nieruchomości nie była dłużnikiem.

Następnie złożone zostało „odwołanie” do Sądu Okręgowego w Olsztynie, który w wyroku z dnia (...) września 2021 r. pozbawił wykonalności tymi wykonawczy stanowiący akt notarialny z dnia 3 grudnia 2018 r. sporządzony przez notariusza D. S. Rep. A Nr (...), na który w pozwie powołuje się powód.

W związku z powyższym pozwany wniósł o oddalenie powództwa (odpowiedź k. 94).

W odpowiedzi na pozew Pozwana J. S. (3) również wniosła o oddalenie powództwa podnosząc, iż udzieliła pełnomocnictwa pozwanemu - synowi J. S. (1) w sytuacji dla niego trudnej, bowiem powiedział, że ma kłopoty finansowe i jest nękany oraz zastraszany, co spowodowało u niego strach o życie najbliższej rodziny.

Ze względu na zaistniałą sytuację pozwana zgodziła się i udzieliła pełnomocnictwa.

Dodatkowo pozwana podniosła, że Sąd Okręgowy w Olsztynie sygn. akt (...) w wyroku z dnia (...) września 2021 r. pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy stanowiący akt notarialny na który w pozwie powołuje się powód.

(odpowiedź k. 54)

Sąd ustalił i zważył co następuje:

W pierwszej kolejności i dla porządku wskazać należy, iż okoliczności faktyczne sprawy niezbędne dla wydania w niej rozstrzygnięcia końcowego nie są pomiędzy stronami sporne, bowiem niekwestionowany jest pomiędzy stronami fakt zawarcia przez strony umowy pożyczki jak i podpisanie na tę okoliczność aktu notarialnego mocą którego to pozwany poddał się egzekucji wprost z tego aktu w trybie art. 777 § 1 pkt 5 kpc.

Jednocześnie, tym samym aktem pozwany w działając w granicach udzielonego pełnomocnictwa, w imieniu pozwanej J. S. (3) ustanowił na jej nieruchomościach hipotekę powiazaną wprost z należnością wynikająca ze wzmiankowanego aktu.

Z oświadczeń stron bezspornie też wynika, iż na podstawie aktu notarialnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną postanowieniem Sądu Rejonowego w Bartoszycach z dnia 21 11 2019 r (sygn. akt I Co 591/19) została wszczęta przeciwko pozwanemu egzekucja, czego wynikiem było wniesienie przez dłużnika - pozwanego powództwa przeciwegzekucyjnego, zakończonego prawomocnym wyrokiem pozbawiającym wykonalność tytułu wykonawczego powoda w znacznej jego części.

Powyższe (niezależnie od bezsporności przywołanych okoliczności) w pełni obrazuje treść wyroku przedłożonego przez pozwaną, a także zawartość akt dołączonych do akt sprawy niniejszej, oraz inne dokumenty dołączone przez pozwaną, a niezakwestionowane przez powoda (k. 55 i nast.).

Istota rozstrzygnięcia w tych okolicznościach i w świetle tak ustalonych przez Sąd faktów, ogniskowała się zatem wokół ustalenia:

- jakie są prawnomaterialne skutki bezspornie zapadłego i bezspornie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego zapadłego wobec powoda w sprawie I C 320/20,

- czy powód dysponując wobec pozwanego tytułem wykonawczym (o częściowo pozbawionej wykonalności) może skutecznie w odrębnym procesie dochodzić swego roszczenia wobec pozwanego, oraz z w jakim zakresie

a także:

- czy bezspornie, prawomocnie wpisana i obciążająca nieruchomości pozwanej hipoteka daje podstawy do zasądzenia od niej należności w sposób wskazany w pozwie, a jeśli tak to w jakiej wysokości.

Otóż pierwszą i kluczową kwestią wymagającą rozstrzygnięcia na tle powyższego jest to, czy treść aktu notarialnego będącego jednocześnie w chwili obecnej tytułem wykonawczym, stanowi sama przez się źródło należności dochodzonej pozwem i dla dochodzenia należności tej stanowi dostateczną podstawę.

Już bezsporne pomiędzy stronami okoliczności dają pełne podstawy do uznania, iż takiego pełnego związania treścią złożonego do sprawy aktu notarialnego nie ma, co wynika wprost z treści zapadłego w sprawie I C 320/20 tut. Sądu wyroku.

Jest bowiem oczywistym, iż postępowanie przeciwegzekucyjne w przywołanej sprawie zmierzało do procesowej weryfikacji faktycznego istnienia wierzytelności która wynika z aktu notarialnego oraz procesowej weryfikacji zakresu czy wiążącego strony umowy rozmiaru tejże wierzytelności, która to jest jednocześnie przedmiotem sporu w sprawie niniejszej. (warto jedynie zauważyć, iż wszystkie podnoszone w odpowiedzi na pozew przez pozwanego okoliczności zostały przywołane w trakcie zeznań złożonych przez pozwanego w charakterze strony w sprawie I C 320/20, zatem znane były Sądowi przed wyrokowaniem – k. 216 tych akt)

Tym samym zapadły w sprawie prawomocny wyrok pozbawiający przedmiotowy akt wykonalności wiąże po myśli art. 365 kpc inne sądy.

Tym samym, bez prowadzenia dalszego i szerszego postępowania dowodowego (o które to zresztą strony nie wniosły), skoro podstawą żądania pozbawienia wykonalności w sprawie I C 320/20 były okoliczności tożsame z przywołanymi tu przez pozwanego, (tj. brak otrzymania kwoty pożyczki, bądź otrzymania pożyczki w mniejszym niż faktyczny rozmiarze), zaś powód i pozwany jest związany treścią wyroku, należało uznać, iż wyrok w powołanej sprawie, jako przesądający stan rozliczeń stron na dzień wyrokowania, ów stan przesądza.

Oznacza to wprost, iż należność jaka na dzień 15 września 2021 r. faktycznie i wiążąco powodowi na podstawie aktu notarialnego przysługuje, to kwota wynikająca z aktu tj. 87 000,- zł pomniejszona o kwotę prawomocnego pozbawienia wykonalności tegoż aktu tj. 69 000,- zł – zatem kwota różnicy 18 000,- zł.

Taka też kwota należy się powodowi, wobec faktu, iż w czasie od wydania wyroku (15 09 2021 r.) do dnia wytoczenia powództwa (02 03 2022) pozwany bezspornie nie uiścił na rzecz powoda żadnej należności (brak po temu nie tylko zaoferowanych dowodów, ale również konkretnych twierdzeń pozwanego w tym zakresie).

Stąd też Sąd uznał, iż rzeczywiście „czynna” i wiążąca strony należność z tego aktu to kwota 18 000,- zł.

W dalszej kolejności należało rozważyć, czy istnieją wobec pozwanego przesłanki, by należność tę zgodnie z żądaniem pozwu zasądzić, wobec dysponowania przez powoda czynnym i skutecznym (przynajmniej po części) tytułem wykonawczym.

Otóż w zaistniałej bezspornie w sprawie sytuacji prawnej i faktycznej, taka możliwość zasądzenia nie zachodzi i to w jakiegokolwiek części.

Powód bowiem jak wcześniej wskazano, dysponuje wobec pozwanego tytułem podlegającym wprost egzekucji do kwoty zweryfikowanej i skorygowanej wyrokiem w powołanej wcześniej sprawie i nie ma żadnych przeszkód, żeby w tym zakresie wdrożyć na podstawie tego tytułu egzekucję.

Wydanie zatem wyroku w oparciu o ten sam tytuł tworzyłoby stan niedopuszczalny z punktu widzenia porządku prawnego i pewności obrotu, niezgodny z zasadą jedności tytułu wykonawczego z jednej wiarygodności.

Czym innym jest bowiem „dalszy tytuł wykonawczy” w rozumieniu art. 793 kpc, czym innym zaś inny tytuł z tego samego stosunku prawnego i z tego samego sporu.

Nie zachodzi przy tym w sprawie sytuacja z art. 199 kpc skutkująca odrzuceniem pozwu, bowiem nie ma tu na gruncie aktu notarialnego powagi rzeczy osądzonej, co jawi się oczywistym, natomiast można byłoby z powodzeniem użyć słowa czy zwrotu „powaga rzecz załatwionej w inny sposób”.

Istniejący bowiem tytuł powstały na tej samej podstawie faktycznej, a na innej podstawie procesowej (z uwagi na wiążące nadanie klauzuli wykonalności) prowadzi do stanu pod względem swej „skuteczności egzekucyjnej” tożsamego z wyrokiem opatrzonego klauzulą.

O ile też na tle np. wyroku karnego w części nakładającej obowiązek naprawienia szkody na podstawie art. 72 § 2 KK jako orzeczenia co do roszczeń majątkowych, stanowiącego tytuł egzekucyjny i podlegającego zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności (art. 107 § 1 i 2), w orzecznictwie uznaje się iż zachodzi tu powaga rzeczy osądzonej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., OSNC- ZD 2008, nr 2, poz. 43, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2014 r., OSNKW 2015, nr 5, poz. 45).- uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 20 grudnia 2018 r. II CSK 754/17 - o tyle tu sytuacja jest odmienna, a to wobec braku w sądowym nadaniu klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu elementów procedowania procesowego i wydania orzeczenia w postępowaniu o charakterze rozpoznawczym w rozumieniu części pierwszej kpc.

Zachodzi zatem sytuacja podobna np. do „powagi rzeczy ugodzonej” ugodą sądową.

Ugoda sądowa nie korzysta bowiem z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 KPC). Jednak w wypadku wytoczenia procesu przez jedną ze stron ugody w tej samej sprawie, strona przeciwna może podnieść zarzut sprawy ugodzonej. Konsekwencją uwzględnienia tego zarzutu będzie oddalenie powództwa. (por komentarz do KPC Zieliński 2022, wyd. 11/Zieliński/Flaga-Gieruszyńska)

Podobnie na tle tytułów nie będących wyrokami wypowiadały się sądy powszechne, oraz doktryna gdzie dawano m.in. wyraz zapatrywaniu „Jeżeli przed rozstrzygnięciem powództwa wierzyciel uzyskał uznanie jego wierzytelności w zatwierdzonym spisie wierzytelności, w ogóle nie powinno dojść do wydania wyroku. Ponieważ wyciąg ze spisu wierzytelności jest tytułem egzekucyjnym przeciwko dłużnikowi (art. 102 PrRestr), postępowanie wszczęte z powództwa wierzyciela powinno być umorzony w trybie art. 355 KPC jako zbędne. W przeciwnym razie mogłoby dojść do powstania dwóch tytułów egzekucyjnych przeciwko temu samemu dłużnikowi – co stoi w sprzeczności z podstawowymi założeniami prawa procesowego. Jak zaś słusznie zauważył SA w Poznaniu, wydając wyrok na podstawie art. 264 PrUpN, aktualny w zakresie rozważań prawnych na gruncie PrRestr – w sytuacji gdy wierzyciel, w celu prowadzenia egzekucji przeciwko upadłemu, może zaopatrzyć istniejący tytuł (wyciąg z listy wierzytelności) klauzulą wykonalności, nie ma interesu prawnego w domaganiu się wydania kolejnego tytułu egzekucyjnego, gdyż doprowadziłoby to do tego, że wierzyciel dysponowałby dwoma tytułami egzekucyjnymi przeciwko dłużnikowi (upadłemu) dotyczącymi tej samej należności, co jest oczywiście niedopuszczalne (tak SA w Poznaniu w wyr. z 20.11.2008 r., I ACa 821/08, Legalis, Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz 2022, wyd. 7, Zimmerman).

Z uwagi zatem na fakt, iż nie zachodzi tu wprost powaga rzeczy osądzonej, a jedynie inna procesowa niedopuszczalność czy zbędność orzekania, zachodzi swoisty oczywisty „brak interesu procesowego” w uzyskaniu wyroku zasadzającego, skoro inny tytuł na tożsamą wierzytelność istnieje i powód posiada stosowną ochronę wynikającą z mocy aktu notarialnego oraz klauzuli.

Skoro zatem co do pozwanego, wobec którego wzmiankowany wcześniej tytuł wykonawczy w obrocie istnieje (oczywiście na wierzytelność o wysokości skorygowanej wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie, o czym to już było) - żądanie zapłaty wobec pozwanego należało oddalić w całości.

Z kolei co do pozwanej, tu należało przyznać rację powodowi przynajmniej w zakresie zasady żądania i ograniczonego sposobu zasądzenia dochodzonej pozewm należności.

Przedstawiona bowiem w pozwie argumentacja co do możliwości prowadzenia egzekucji z nieruchomości obciążonej hipoteką zabezpieczającą określoną i skonkretyzowaną należność, niezależnie o osoby aktualnego właściciela jest w pełni trafna i znajduje swe pełne oparcie w Ustawie o księgach wieczystych i hipotece, i o ile zabezpieczona należność istnieje, wpisana hipoteka umożliwia jej ograniczoną do obciążonej nieruchomości egzekucję.

Skoro zaś wiążąca, aktualna na dzień orzekania w sprawie niniejszej wysokość należności z aktu została w myśl uwag szeroko poczynionych wcześniej ustalona na kwotę 18 000,- zł - taka kwota została z ograniczeniem płynącym ze wzmiankowanej wcześniej Ustawy sposób zgodny z pozewm zasądzona, przy czym odsetki należało zasądzić od dnia skutecznego upływu terminu zawartego w wezwaniu do zapłaty dłużnika rzeczowego, bo ten to dopiero termin w zakresie odsetek wiąże dłużnika rzeczowego.

O kosztach procesu orzeczono posiłkowo po myśli art. 102 kpc, bowiem pomimo wygrania procesu w znacznej części, pozwana formalnie mogłaby być częściowo obciążona kosztami jedynie dlatego, że sama po swojej stronie nie wyznaczyła pełnomocnika i nie poniosła innych kosztów, nie generując ich i biorąc je na własne ryzyko.

W tej sytuacji zasądzanie jakichkolwiek kosztów od niej sprzeciwiałoby się zasadom słuszności oraz zwykłej logice procesowej, tym bardziej, iż wobec znanej stronie treści wyroku w sprawie I C 320/20 powództwo ponad zasądzoną kwotę w ogóle nie powinno być wytaczane, zaś samo poniechanie przez stronę poinformowania Sądu w pozwie o prawomocnym pozbawieniu wykonalności aktu notarialnego, mającego stanowić podstawę dla wydania żadanego pozewm nakazu zapłaty stanowiło w ocenie Sądu oczywiście naruszenie zasady lojalności procesowej.